

NORRÆN TUNGUMÁL Í SKÓLAKERFINU

Norræna félagið, 7. apríl 2016

Brynhildur Anna Ragnarsdóttir

Þórhildur Oddsdóttir

Aðkoma stjórnvalda að kennslu í norrænum tungumálum

- Norrænar samþykktir
- Lög og námskrá
- Námsgögn
- Menntun og starfsþróun
- Sveitarfélög annast framkvæmd grunnskóla frá 1996
- Aðbúnaður kennslunnar
- Tími ætlaður til kennslu
- Samsetning kennarahóps

Lög og stefnumótun

Lög um grunnskóla 2008:

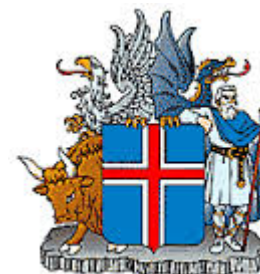
§ 25 (kennsla í dönsku eða öðru Norðurlandamáli)

Útfærslan er

- [Aðalnámskrá grunnskóla, erlend mál \(bls. 122\)](#), 2013

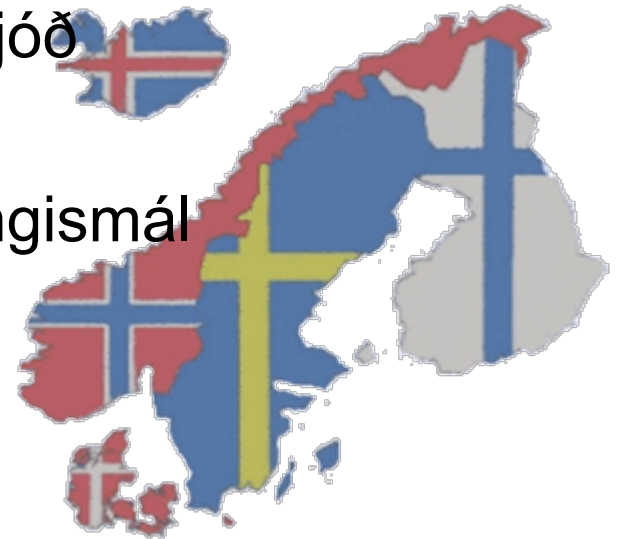
Norrænar samþykktir

- Nordisk sprogkoordination (2009)
- Málstefna norðurlanda (Nordisk Ministerråd 2006)
- Tungumálasáttmálinn 29/1966

Íslendingar á Norðurlöndunum

- 5% Íslendinga búa á Norðurlöndunum
 - um 16.000 einstaklingar
- helmingurinn býr í Danmörku
 - þar af eru um 3000 námsmenn
- um 4000 búa í Noregi og 4000 í Svíþjóð
- Þeir þurfa nothæft transitsprog/aðgengismál

Danska – norska - sænska

Danska/norska/sænska er annað erlenda tungumálið í íslenska skólakerfinu frá 1999

- Danska er fyrir alla í öllum grunnskólum frá og með 6./7. bekk – 1./2. árs í framhaldsskóla.
- Norska og sænska er einungis í boði fyrir nemendur sem
 - skilja allvel talaða norsku, sænsku,
 - geta lesið, skilið einfalda norska/sænska texta miðað við sinn aldurshóp
 - geta gert sig skiljanlegan á talaðri norsku/sænsku máli
- Nemendur með sambærilegan bakgrunn í dönsku fá ekki sömu þjónustu og nemendur í norsku og sænsku.

Námskráin frá 2013

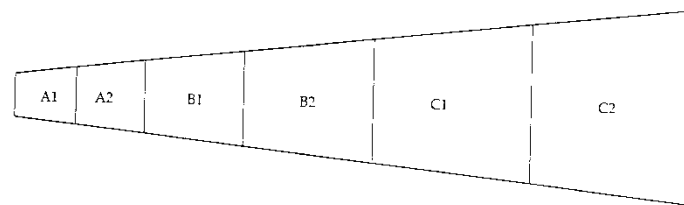
Sameiginleg námskrá fyrir dönsku, ensku, norsku og sænsku

Nokkur aukning tíma á stundaskrá

- Tímamagn fer í einn pott og skólar ákveða hvernig tímar skiptast á milli tungumálanna

Hæfniviðmið sett fram í þremur stigum – ekki aldurstengd

- Nemendur í dönsku byrja á stigi 1 – án tillits til hæfni
- Nemendur í norsku/sænsku hefja nám á stigi 2

Sérstaða nemenda í norsku og sænsku

- Sérstaðan er viðurkennd í námskrá og framkvæmd
- Reykjavíkurborg tók yfir ábyrgð á norsku og sænsku við flutning grunnskólans til sveitarfélaganna.
 - nemendur ekki byrjendur – þeir hefja nám á 2. stigi
 - staðkennsla í 6./7. og 8. bekk – kennsluráðgjöf til nemenda úti á landi
 - stærð nemendahópa er 7-20
 - kennslustaðir í staðnámi eru 6 á Reykjavíkursvæðinu
 - fjöldi nemenda á landsbyggðinni 1 – 25 eftir sveitarfélögum
 - nemendur eru í netnámi í 9. og 10. bekk

Heildar nemendafjöldi:

2015-2016	Norska	sænska
Reykjavík	45	98
Utan Reykjavíkur	63	83
	108	181

Þróun nemendafjölda í Tungumálaveri

		norska	sænska	
2011-2012	Landið	45	51	96
	Reykjavík	35	38	73
2012-2013	Landið	44	56	100
	Reykjavík	38	54	92
2013-2014	Landið	35	40	75
	Reykjavík	43	73	116
2014-2015	Landið	51	65	116
	Reykjavík	48	78	126
2015-2016	Landið	63	83	146
	Reykjavík	45	98	143

Hvers vegna þetta fyrirkomulag?

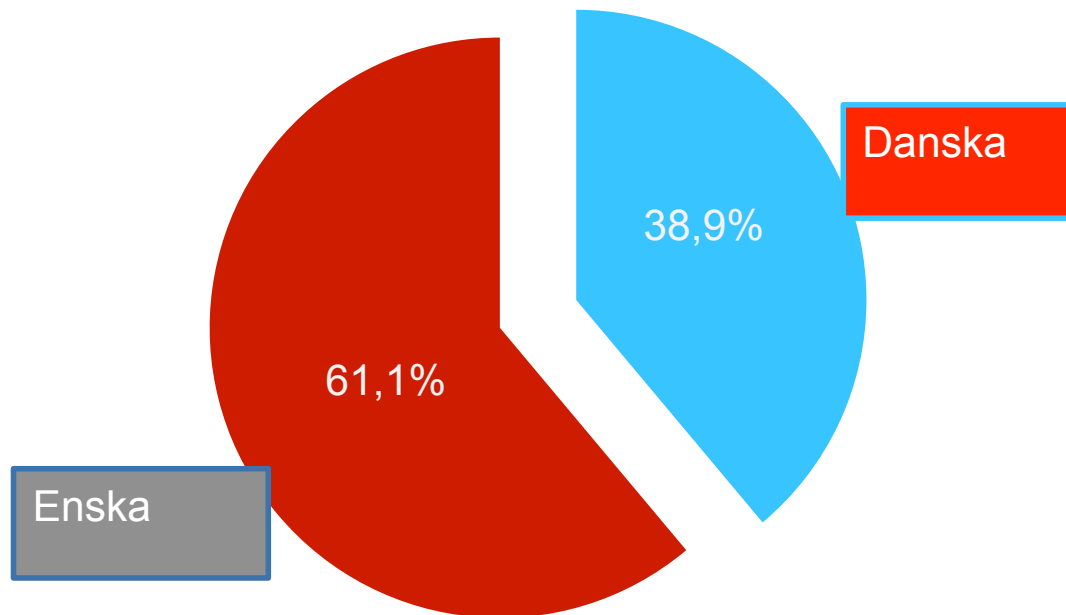
Skólar í Reykjavík Skólaárið 2015 - 2016	Antal elever	norsk	svensk	polsk
Árbæjarskóli	11	2	5	4
Austurbæjarskóli	8	2	3	3
Breiðagerðisskóli	1		1	
Breiðholtsskóli	11		2	9
Fellaskóli	9			9
Foldaskóli	9	4	4	1
Fossvogsskóli	2	2		
Grandaskóli	3		3	
Háaleitisskóli	9	1	7	1
Hagaskóli	34	5	25	4
Háteigsskóli	11	2	7	2
Hlíðaskóli	4	2	2	
Hólabrekkuskóli	15	2	2	11
Húsaskóli	1	1		
Ingunnarskóli	2	1		1
Kelduskóli	3	1	2	
Landakotsskóli	1			1
Langholtsskóli	3	1	2	
Laugalækjarskóli	10		8	2
Melaskóli	5	1	4	
Norðlingaskóli	1	1		
Ölduselsskóli	11	3	4	4
Réttarholtsskóli	13	4	8	1
Sæmundarskóli	2	2		
Selásskóli	1	1		
Seljaskóli	19	2	5	12
Suðurrhlíðarskóli	2	2		
Vesturbæjarskóli	2	1	1	
Vogaskóli	7	2	3	2
	210	45	98	67

Tími ætlaður til dönskukennslu – upplýsingar frá október 2015

N=76

1380 mínútur eru ætlaðar til kennslu í erlendum tungumálum.

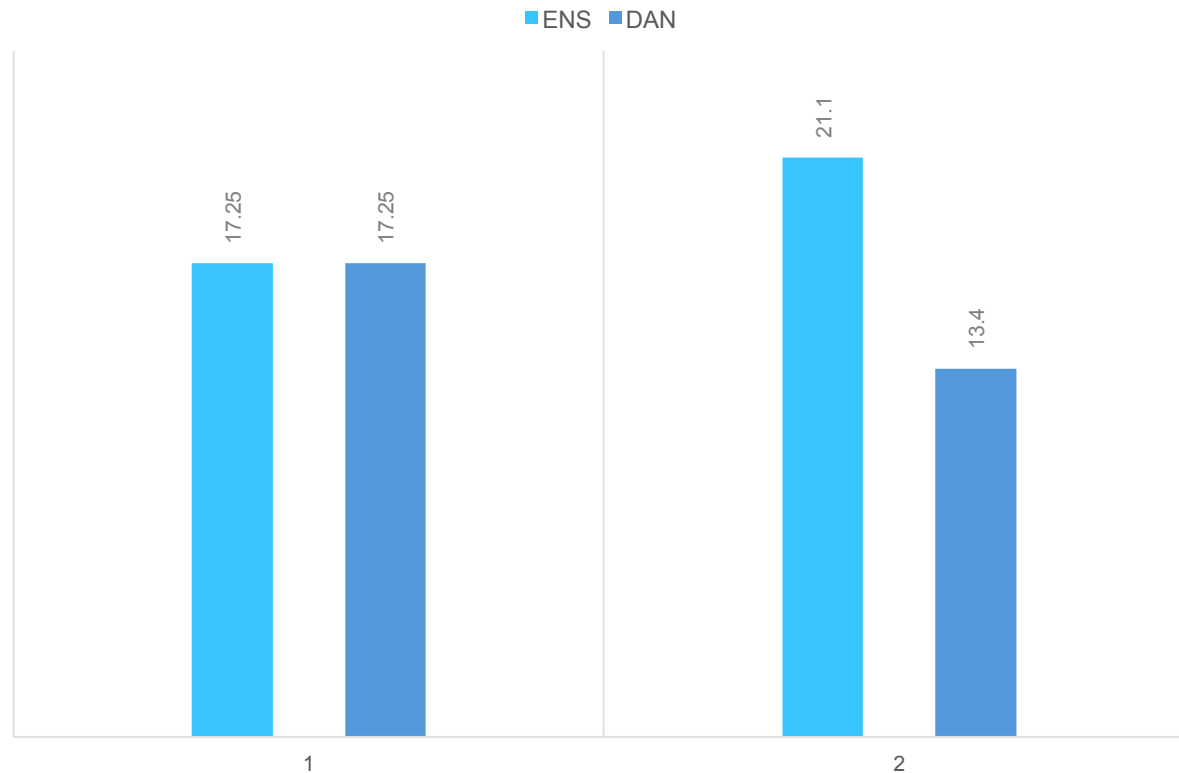
Upplýsingar frá 91* skólastjórnendum í september – október 2015

Hæst	
52%	1
46,30%	4
43,50%	7
40,50%	17
37,70%	12
34,70%	16
Lægst	
31,9%	3

Enska og danska í grunnskólanum

1. JÖFN SKIPTI Á TÍMAFJÖLDA
2. MUNUR Á MEÐALTÍMAFJÖLDA

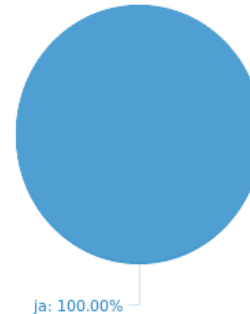
Kennslustofan, tæki og tól

Dönskustofa

N= 19

Tölvuaðgengi

N=20

Umgjörð dönskukennslunnar

- Skyldugrein frá 1946
- Byrjendakennsla í dönsku frá 5./6./7. bekk
- Ekki gerður greinarmunur á byrjendum og þeim sem eiga danskt bakland
- Yfirleitt bekkjarkennsla
- Fjórir hópar kennara í dönsku
 - bekkjarkennarar
 - kennarar sem hafa búið í Dk eða eru af dönsku foreldri
 - bekkjarkennari með 40ETC í dönsku
 - fagkennari með BA í dönsku sem aðalgrein(120)alenefag (180), M-pæd/MA
- Námið er á hendi skóla/sveitarfélaga
- Tæknistuðningur yfirleitt góður

Umgjörð kennslu í norsku og sænsku

- Kennsla í norrænum tungumálum hefst í 5./6. – 7. bekk
 - Námskrá í norsku og sænsku frá 1999
 - Forkunnáttu er krafist í norsku og sænsku

Kennarar norsku og sænsku hafa allir markmálið að móðurmáli og menntun úr heimalandinu.

- Námið er allt á hendi starfsmanna Tungumálavers síðan 2002
- Tæknistuðningur mikill og góður

Námsgögn í norsku og sænsku

- Bókasafn
- Nánast allt námsefni útbúið af kennurum Tungumálavers og að verulegu leyti einstaklingsmiðað.
- Gengur út frá því sem er efst á baugi í heimalandinu – árstíðabundið, sögulegt og menningartengt.
- Vendikennsla
- Útbúa sjálfar hlustunarefni - lesa mikið af efni inn sjálfar.
- Vefir – wiki síður með verkefnum og viðbótarefni fyrir nemendur í staðnámi og kennsluráðgjöf.
- Námsvefir Moodle fyrir kennslu í netnámi.

Námsgögn í dönsku

- Gefin út af Menntamálastofnun (námsgagnastofnun)
- Sama námsefni fyrir alla í sama aldurshópi
- Sömu leiðbeiningar fyrir alla kennara, án tillits til reynslu eða fagmenntunar
- „T.d. er sama námsefni í dönsku og hefur verið síðustu ár, ekki hefur verið tekið mið af styttingu framhaldsskóla þar sem að nemendur sem fá yfir 6,5 í dönsku sleppa við 103 áfanga. Námsefnið í grunnskólum er hinsvegar það sama og áður en nám í framhaldsskólum var stytt.“ (úr athugasemdum Holtaskóla í Reykjanesbæ við læsishluta umræðuheftis um menntamál)

Yfir 30 dönskukennarar á leið á eftirlaun

Samkvæmt skráningum í nemendakerfi HÍ 18. nóvember 2015:

- 3 nemendur á meistarastigi í grunnskólakennaranámi sem eru með dönsku sem kjörsvið. Hver um sig verður með 80 einingar í dönsku við útskrift
- Einn nemandi er í framhaldsskólakennaranámi með BA próf í dönsku
- 9 nemendur eru í B.Ed. námi á dönskukjörsviði þar sem skipulagið gerir ráð fyrir 40e í dönsku
- 11 nemendur eru á 1. ári í B.Ed. námi í Grunnskólakennarafræði og hafa valið *Erlend mál*, en ekki er vitað hvort þeir velja ensku eða dönsku

Bakgrunnur dönskukennara

- Bekkjarkennarar sem ekki hafa fagmenntun í dönsku
- Bekkjarkennarar, sem hafa búið í Danmörku eða eiga danska forfeður
- Bekkjarkennarar, sem hafa tekið 40 ECTS í dönsku
- Fagkennarar sem tekið hafa dönsku til 120 eða 180 eininga til BA-prófs, eða M-pæd./MA-próf

Óskir kennara um starfsþróun

➤ *Formleg menntun í dönsku*

- Möguleiki á að efla kunnáttu í dönsku
- Námskeið í tungumálinu og málnotkun
- Tækifæri til að nota fullorðinsmál í meira mæli
- Talþjálfun

➤ *Námskeið, málstofur og ráðstefnur*

- Óskilgreind - námskeið (7)
- Málstofur um nýtt efni og nýja kennsluhætti – ekki bara að læra um notkun á spjaldtölvum

Framboð á starfsþróun

- Málstofa með einum fyrirlesara og umræðum
- Vinnustofur þar sem kennarar miðla reynslu
- Stutt eins dags námskeið
- Fundir um málefni dönskunnar 2,5 tíma langir

Skipulagt af

- Félagi dönskukennara
- Menntavísindasviði
(dansk-íslenskt samvinnuverkefni)
- Danskir farkennarar
(jafningjafræðsla)

Áhersla lögð á

- Verkefni, vinnu- og skipulagsþættir
- Stutt verkefni sem virka
- Öpp fyrir spjaldtölvur
- Félagslega þáttinn

Um önnur norðurlönd í námskrá

Við lok 1. stigs getur nemandi sýnt fram á að hann kann skil á ýmsum þáttum sem snúa að daglegu lífi, s.s. fjölskyldu, skóla, frítíma og hátíðum og áttað sig á hvað er líkt eða ólíkt því sem tíðkast í hans eigin menningu.

Við lok 2. stigs getur nemandi sýnt fram á að hann þekkir til og skilur allvel ákveðin lykileinkenni í menningu viðkomandi mál- og menningarsvæðis sem snúa að daglegu lífi og aðstæðum íbúanna, einkum ungs fólks og getur sett sig í þeirra spor.

Við lok 3. stigs getur nemandi sýnt fram á að hann þekkir vel til mannlífs og menningar á viðkomandi málsvæði og gerir sér vel grein fyrir hvað er líkt eða ólíkt hans eigin aðstæðum og getur greint á milli helstu afbrigða tungumálsins, t.d. hvað er danska, norska, sænska, færeyska.

Óskir kennara nemendum til handa

- **Sjálfsstraust og hvöt (motivation)**

- Að þeir verði ekki **óstyrkir eða hræddir** ef þeir skilja ekki þegar þeir eru ávarpaðir á dönsku
- Að þeir get notað það **veganesti** sem þeir hafa til að þróa hæfni
- Að þeir geti **nýtt hæfni sína** í nýju samhengi
- Að þeir búi yfir **hvöt til að taka þátt** á norrænum vettvangi t.d. búa þar, nema, vinna
- Að þeir hafi nægt **sjálfsraust** til að nota erlenda málið
- Að nemendur séu **opnir fyrir þeim möguleikum** sem erlenda málið opnar þeim og **gefist ekki upp**

- **Samskipti /tjáskipti**

- Að þeir geti átt í samskiptum við fólk sem talar málið
- Að þeir geti beðið um það sem þeir hafa þörf fyrir
- Að þeir geti sagt frá sjálfum sér
- Að þeir geti beðið aðra um að tala skýrt og umorða, ef þeir skilja ekki það sem sagt er
- Að nota erlenda málið þegar þeir ferðast um á Norðurlöndum
- Að nemendur nýtt sér hæfni í öllum fjórum færniþáttum málsins til nota í daglegu lífi

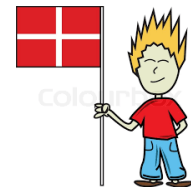

Viðhorf nemenda í dönsku

Um **62.9%** svarenda finnst jákvætt að hafa norræn tungumál sem skyldunámsgrein

Flestir nemendanna

- eru af íslensku foreldri, en 14 telja sig til annars þjóðernis, þ.a. einn Dani
- 11 af 170 hafa gengið í leik- eða grunnskóla í Danmörku í **1 – 10** ár
- um **¼ nemenda** á fjölskyldu og vini í landi markmálsins
- um **19%** tekið þátt í norrænu samskiptaverkefni í skólanum sínum
- hafa álíka mikinn áhuga á því að geta lesið, skilið talað mál og talað við aðra á norsku, sænsku og dönsku.

Viðhorf nemenda í norsku og sænsku

94% svarenda finnst jákvætt að hafa norræn tungumál sem skyldunámsgrein

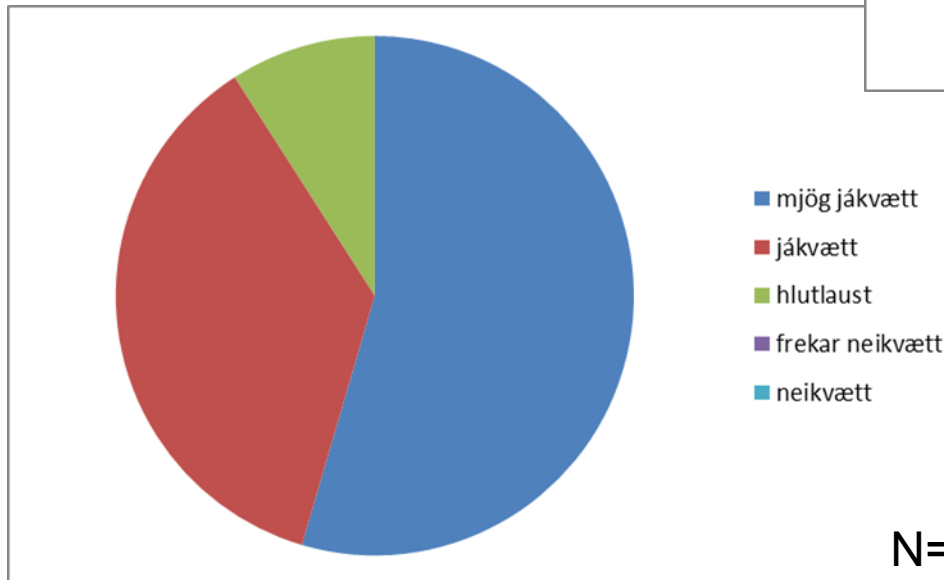
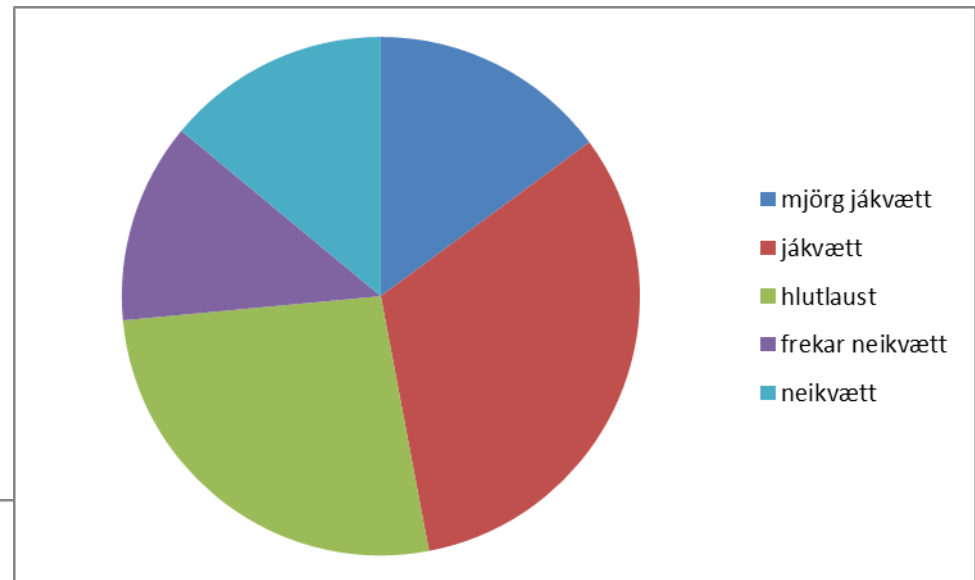
Flestir nemendanna

- eru af íslensku foreldri
- hafa gengið í leik- eða grunnskóla í Noregi/Svíþjóð
- gengið í skóla erlendis **1 – 9½ ár** – og nokkur alls ekki
- eiga fjölskyldu og vini í landi markmálsins
- **33%** hafa tekið þátt í norrænu samskiptaverkefni í skólanum sínum
- hafa meiri áhuga á því að geta lesið, skilið talað mál og talað við aðra á norsku og sænsku, en dönsku

Viðhorf nemenda til skyldunáms í
norrænum tungumálum við lok
grunnskóla, vorið 2016.

N=336 Danska

N=55 Norska og sænska

Ákall til samfélagsins frá kennurum í dönsku

Frá samfélaginu

Virðing fyrir greininni og stuðningur frá stjórn skóla

- Skilningur á því að kennarar þurfa að viðhalda og efla eigin þekkingu og hæfni með aðgangi að fjölmiðlum og þátttöku í endurmenntun

Opinber ábyrgð

- Beina kastljósi að mikilvægi norrænna tungumála í fjölmiðlum
- Yfirlýstur vilji og áhersla á mikilvægi frá ráðamönnum
- Efla jákvæða afstöðu og umræðu í samfélaginu

Samantekt 1

Opinber vilji til að

- tilheyra norrænu samfélagi
- kenna norræn tungumál í íslenskum skólum
- norræn tungumál og enska sitji við sama borð ?

Íslenskir nemendur eru jákvæðir gagnvart tungumálinu sem þeir læra

- jákvæðni nemenda er í réttu hlutfalli við kynni þeirra að landi, tungu máli og þjóð
- Kennarar í dönsku hafa mikinn metnað fyrir hönd nemenda
 - þurfa að berjast hver í sínum skóla fyrir tilvist fagsins og tímamagns.

Samantekt 2

Námsgögn þurfa að vera fjölbreytt og taka mið af breiðum hópi nemenda.

- Núna er val takmarkað og sama námsefnið ætlað fyrir alla.

Námsgögn og kennsluleiðbeiningar þurfa að mæta þörfum kennara með mjög ólíkan bakgrunn

- bekkjarkennara sem ekki hafa fagmenntun í dönsku
- bekkjarkennara, sem hafa búið í Danmörku eða eiga danska forfeður
- bekkjarkennara, sem hafa tekið 40 ECTS í dönsku
- fagkennara sem tekið hafa dönsku til 120 eða 180 eininga til BA-prófs, eða M-pæd./ MA-próf

Endurmenntun þarf að mæta þessum ólíkum hópum á forsendum þeirra og þeim hópum sem þeir kenna:

- kennara byrjenda, kennarar nemenda í eldri bekkjum, kennara dönskumælandi nemenda . . .